

kérdőjel

A Debreceni Orvostudományi Egyetem lapja,

16. évfolyam 1997 január

A tartalomból:

In Memoriam...

Doktoravató
ünnepi
tanácsülés

DOTÉ Baráti Köre
találkozó

Tereferé Gomba
professzorral

Az infektológia
szerepe

75 éves a
Szemklinika

Debreceni pénz...

Új létesítményeink

Andalúzia

Utak, hidak

Felhők helyett derű

?

Elhunyt Szabó Gábor professzor

DR. SZABÓ GÁBOR

(1927 - 1996)

A Debreceni Orvostudományi Egyetem Tanácsa mély fájdalommal tudatja,
hogy

Dr. Szabó Gábor tanszékvezető egyetemi tanár Debrecen megyei jogú város
díszpolgára,

a Debreceni Orvostudományi Egyetem volt rektora,

a DOTÉ Biológiai Intézetének volt igazgatója,

a Magyar Tudományos Akadémia rendes tagja,

a MTA Debreceni Akadémiai Bizottságának volt elnöke,

a Magyar Genetikusok Társaságának elnöke, az Egészségügyi Világszervezet
Szakértői Tanácsadó Testületeinek tagja,

a Munkaérdemrend arany fokozata kétszeres tulajdonosa,

a Pro Universitate emlékérem tulajdonosa

1996. december 13-án, életének 69. évében elhunyt.

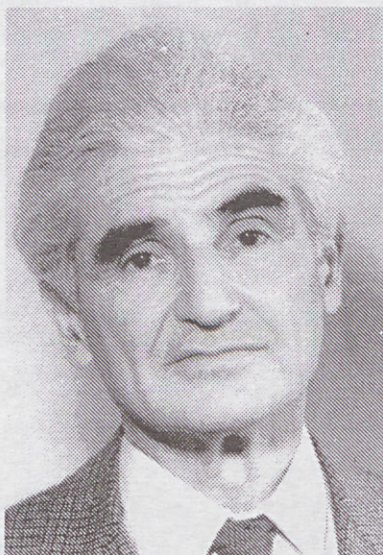
Dr. Szabó Gábor akademikust a Debreceni Orvostudományi Egyetem saját
halottjának tekinti.

Az elhunytat Debrecen megyei jogú város önkormányzat által adományozott
díszsír helyen helyezük örök nyugalomba.

Debreceni Orvostudományegyetem Tanácsa

In Memoriam Prof. Szabó Gábor

(1927-1996)

1996. december 13-án, életének 69. évében elhunyt Dr. Szabó Gábor egyetemi tanár, a DOTE Biológiai Intézetének volt igazgatója, a Magyar Tudományos Akadémia rendes tagja, a MTA Debreceni Akadémiai Bizottságának egykori elnöke a Debreceni Orvostudományi Egyetem volt rektora, számos kitüntetés birtokosa.

1927-ben született Sárospatakon. A Sárospataki Református Gimnáziumban 1945-ben érettségizett, majd a Debreceni Tudományegyetem Orvosi Karára iratkozott be, ahol 1951-ben summa cum laude minősítéssel nyert diplomát. Friss diplomásként a Gyógyszertani Intézetben kezdte működését, ahol részt vett abban a tudományos munkában, amely az intézetet az új magyar antibiotikum kutatás bázisává tette. Ebben az időben ment át az orvostudomány azon a forradalmi változáson, amely tananyaggá tette a biológiában a genetika oktatását. Dr. Szabó Gábor vállalta a középiskolai tanárok átképzését s nemzetközi előadókkal megszervezte az új molekuláris orvosi genetikai továbbképzéseket is. 1959-ben megbízást kapott az orvosképzésben a biológiai oktatás korszerűsítésére, 1963-ban pedig kinevezést nyert az újonnan szervezett Biológiai Intézet igazgató professzori székébe. 1959-

ben a Cambridge-ben töltött tanulmányút során szerzett szemléletét következetesen igyekezett alkalmazni oktató és tudományos tevékenységében. Mint oktatási rektorhelyettes 1963-66 között demokratikus vezetési stílust valósít meg s az egyetem nemzetközi kapcsolatainak a bővítésére törekedett. 1971-72-ben, az USA-ban a Rockefeller Egyetemen töltött tanulmányút tapasztalataitól inspirálva új genetikai irányzat kialakításának veti meg az alapjait. Tudományos tevékenységének elismeréseként a Magyar Tudományos Akadémia 1973-ban levelező, majd 1982-ben rendes tagjává választja. 1973-1979 között a DOTE rektori tisztét töltötte be. Rektorsága idején nagyszabású beruházások valósultak meg, mint az Elméleti Tömb építése, ekkor épült a Stomatológiai Klinika új épülete, a Szülészeti Klinika új szárnya, a mosoda, a nővér szállások, a hallgatói kollégiumok s ekkor ment végbe a klinikai telep teljes közművesítése, korszerűsítése. A DOTE és az USA-ban működő Szent-Györgyi Albert alapítvány között szervezett együttműködést hozott létre. Részt vett az Egészségügyi Világszervezet főigazgatója tanácsadó testületének a munkájában.

Megalapítója és elnöke a Magyar Genetikusok Egyesületének, tagja az Európai Akadémiának. 1993-tól 1996-ig a MTA Debreceni Akadémiai Bizottságának elnökeként ösztönözte és támogatta a helyi és a régió tudományos együttműködését.

Két ízben, 1965-ben és 1976-ban részesült a Munka Érdemrend arany fokozata kitüntetésben, 1973-ban miniszteri dicséretben, 1979-ben Kiváló Munkáért, 1980-ban a DOTE Kiváló dolgozója kitüntetésben, 1987-ben Apáczai Csere János díjban, 1973-ban PRO UNIVERSITATE emlékérem kitüntetésben.

1996-ban Debrecen megyei jogú város Önkormányzata díszpolgárává választotta.

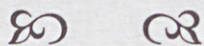
A Sárospataki Református Gimnázium szellemiségét és orvos édesapja életútját tekintette követendő mintának. Elkötelezett volt a Debreceni Orvostudományi Egyetem iránt, amely otthona és kreatív, eredményes életművének gazdag színtere volt.

Emlékét tisztelettel és kegyelettel őrizzük.

Dr. Szabó Gábor professzort a Debreceni Orvostudományi Egyetem saját halottjának tekinti.

Dr. Szabó Gábor professzor temetése 1996. december 20-án 15 órakor volt a Debreceni Köztemetőben.

Dr. Muszbek László
akadémikus, egyetemi tanár
rektor

Doktoravató jubileumi tanácsülés egyetemünkön

Dr. Neville Crawford és dr. Thomas M. Jovin A DOTE új Honoris Causa doktorai

A Debreceni Orvostudományi Egyetem Tanácsa a debreceni orvosi kar megalakulása 78. évfordulójára emlékezve október 22-én az ősi Kollégium dísztermében tartotta meg Ph.D. doktoravató, habilitációs oklevél átadó és Doctor Honoris Causa Universitate avató ünnepi nyilvános tanácsülését.

Dr. Muszbek László rektor megnyitója után dr. Fésüs László tudományos rektorhelyettes mondott ünnepi beszédet.

Az egyetemi Ph.D. doktorrá avatottak névsora

Dr. Ács Géza, dr. Bagossi Péter, dr. Bányász Tamás, dr. Bégány Ágnes, dr. Bene László, dr. Dezső Balázs, dr. Hidasi Vanda, dr. Józán Péter, dr. Magyar János, dr. Major Tamás, dr. Molnár Mónika, dr. Sárközi Sándor, dr. Szűcs Sándor, dr. Terry D. Copeland, dr. Tőkés Szilvia.

Az egyetem új Ph.D. doktorait dr. Muszbek László rektor köszöntötte, majd dr. Hunyadi János egyetemi tanár az egyetem Habilitációs Bizottsága elnöke bemutatta az új habilitált doktorokat.

Habilitált doktorok

Dr. Balla György egyetemi docens (DOTE Gyermekgyógyászati Klinika), dr. Barabás György c. egyetemi tanár (DOTE Biológiai Intézet), dr. Diószeghy Péter egyetemi docens (DOTE Neurológiai Klinika), dr. Erdődi Ferenc egyetemi docens (DOTE Orvosi Vegytani Intézet), dr. Fóris Gabriella tudományos tanácsadó (DOTE Központi Kutató Laboratóriumának vezetője), dr. Gál István osztályvezető főorvos (Bugát Pál Kórház Sebészeti Osztály, Gyöngyös), dr. Hernádi Zoltán egyetemi docens (DOTE Szülészeti és Nőgyógyászati Klinika), dr. Oroszlán György osztályvezető főorvos (Markusovszky Kórház Csecsemő- és Gyermekosztály, Szombathely), ifj. dr. Szabó Gábor egyetemi docens (DOTE Biofizikai Intézet), dr. Szántó János osztályvezető főorvos (Szent Margit Kórház Onkológiai Osztály, Budapest), dr. Szöllősi János egyetemi docens (DOTE Biofizikai Intézet), dr. Varga Sándor egyetemi docens (DOTE VILEG), dr. Zs. Nagy Imre c. egyetemi tanár (DOTE VILEG).

A Tankó Béla emlékdíjat dr. Péterffy Árpád professzor vehette át

Az egyetemi tanács klinikai bizottsága a Tankó család javaslatának figyelembevételével özv. dr. Tankó Béláné által az egyetem javára tett közérdekű felajánlás felhasználásával alapított dr. Tankó Béla emlékdíjra ebben az évben dr. Péterffy Árpád egyetemi tanárnak, a Szívsebészeti Klinika igazgatójának adományozta a modern

szívsebészet debreceni egyetemén történt bevezetése, s európai szintre fejlesztése érdekében kifejtett kimagasló teljesítménye és iskolateremtő törekvései elismeréséül. A díjat dr. Szegedi Gyula klinikai rektorhelyettes adta át.

Egyetemünk új Honoris Causa doktorai

Végezetül a Debreceni Orvostudományi Egyetem Honoris Causa doktorává avatták dr. Neville Crawford és dr. Thomas M. Jovin professzorokat. A két professzor hatékonyan segítette egyetemünk molekuláris biológiai kutatóhelyeinek belépését az ETRO-ba, hozzájárulva ezzel kutatóink nemzetközi megismeréséhez. Tudományos érdemeik, valamint a Debreceni Orvostudományi Egyetem fejlődése és nemzetközi reputációja érdekében kifejtett tevékenységük elismeréséül avatták az egyetem Honoris Causa doktorává dr. Neville Crawford és dr. Thomas M. Jovin professzorokat.

A DOTE Baráti Köre találkozója

A Debreceni Orvostudományi Egyetem Baráti Köre a DOTE Egyetemi Tanácsával közösen rendezte meg idei őszi találkozóját december 6-án délelőtt az I. sz. Belgyógyászati Klinika tantermében.

Dr. Szegedi Gyula klinikai rektorhelyettes köszöntötte a résztvevőket, majd Dr. Percze Károly, a baráti kör elnöke tartott tájékoztatót a kör munkájáról.

Dr. Percze Károly visszatekintett a DOTE Baráti Köre megalakulásának eseményeire. Öt éve, 1991 decemberében Budapest egyik éttermében baráti beszélgetésre, vacsorára jöttek össze néhányan a Debreceni Orvostudományi Egyetemen végzett orvosok közül. Az első baráti összejövetelt továbbiak követték és 1992 április 28-án a Margitszigeten egy újabb vacsora keretében a Debreceni Orvostudományi Egyetem akkori vezetőinek erkölcsi támogatásával alakult meg a DOTE Baráti Köre. Az alapítók 44-en voltak. Nem sokkal később elhatározták, hogy évente egyszer ellátogatnak Debrecenbe, találkozót szerveznek, hogy hagyományt teremtve emlékezzenek tisztelt és megbecsült tanáraikra.

A tisztelet és elismerés adóját akarják leróni azok iránt, akiknek tevékenysége az egykori hallgatók - ma már orvosok, professzorok, kutatók - elismerést vívta ki. Így került sor Dr. Kettesi, Went, Fornet, és Tankó professzorokra történő visszaemlékezésekre.

A baráti kör budapesti összejövetelein az Alma Mater képviselői gyakran jelen voltak. Az egyetem életében bekövetkezett változásokról, a tervekről szóló tájékoztatókat mindig nagy érdeklődés kísérte. Így Dr. Péter

Mózes, Dr. Kovács László, Dr. Módos László, Dr. Udvardy Miklós és Dr. Lampé László volt a kör vendége.

Két ízben a diákönkormányzat vezetői számoltak be munkájukról.

Sor került a tisztújító közgyűlésre is. Eddigi tevékenységük elismerésül a baráti kör egyhangúlag Kertai professzor úr mellé tiszteletbeli elnökké választotta meg Dr. Sugár János és Dr. Hankiss János professzorokat. A korábbiaknál is előbb kapcsolatot szernének kialakítani a jelenlegi hallgatókkal, a baráti kör leendő tagjaival. A DOTE Baráti Köre hallgatói díjat alapított, a közérdekű kötelezettségvállalás keretében a közösségért, a kolégiumért, a kulturális élet élénkebbé, színesebbé tételéért kiemelkedő munkát végzőket kívánják jutalmazni. Néhány tervük nem valósult meg, de ezekről sem mondanak le. A tervezett miskolci látogatásra a közeljövőben sor kerül majd. Minden Debrecenben végzett kollegát várnak soraikba. Végezetül Dr. Percze Károly köszönetet mondott az egyetem vezetőinek az eddig nyújtott segítőkész támogatásért.

A tájékoztató után Dr. Gomba Szabolcs Dr. Dévényi Istvánra, Dr. Hankiss János Dr. Demény Péterre, Dr. Rigó János Dr. Pap Károlyra emlékezett. A diavetítéssel illusztrált előadások olykor megrendítő líraisággal idézték fel az elhunyt oktatók emberi habitusát, adtak képet tudományos, szervező és gyógyító munkájukról.

Dr. Szegedi Gyula és Dr. Fésüs László rektorhelyettesek adtak rövid tájékoztatót a DOTE életéről. Dr. Szegedi Gyula a klinikai fejlesztésekről, míg Dr. Fésüs László az egyetem akkreditációjáról illetve a tudományos kutató munkáról számolt be.

A DOTE Baráti Körének díjait Várkonyi István, Bacskai István, Turóczy Ferenc, Kardos László és Szász Róbert kapták a diákönkormányzatban végzett közösségi és kulturális munkájuk elismeréseként.

A találkozó programja rektori fogadással zárult.

E.T.

A bicikliről, a pipáról, a rajzokról, a patológiáról és még sok minden másról

Terefere Gomba professzorral

S z o k t á k nézni a Columbo című filmsorozatot a tévében? Ha igen, akkor ismerik a felügyelő jellegzetes alakját. Persze, tudom, ő csak a filmvásznon létezik, s azt is tudom, hogy Peter Falk a neves színész, aki életre kelti... Csoda tudja miért, rokonságot vélek felfedezni közte, s klinikánk egyik közismert professzora, Gomba Szabolcs között. Mikor ezt neki elmeséltem, jellegzetes mosolyával reagált. Nem sértődött meg. Szívott egyet pipájából, s kiderült, nemcsak a ballonkabátjuk, viselkedésük is hasonló. Nem, ne ijedjenek meg. Gomba professzor úr nem foglalkozik büntügyek szövevényeinek feltárával. De ha úgy vesszük, saját szakterületén mégiscsak hasonlítható munkája Columboéhoz. Hiszen a patológia is nyomozás, a betegségek hátterét kutatja a sejtek szintjén.

Ha valaki Gomba professzor urat intézetében keresi, már a folyosón ajtókra, falakra, fogásra tűzött üzeneteit, feljegyzéseit olvashatja. Ottjártamkor két bicikli dőlt otthonosan egymásnak. Ezt is min-

denki tudja a klinikán, hogy a professzor kedvenc járgánya a kétkerekű, így nem sokat kellett gondolkodnom az első kérdésen: vajon melyik lehet az övé?

– Mindkettő az enyém – hallottam a meglepő választ –, de tudja meg, nekem összesen három biciklim van. Az első – amely 12 sebességes csehszlovák Favorit – a feleségemtől kaptam egyetemi tanári kinevezésemkor. Igazi professzori fehér oldalbetétes gumija van. Később az öcsémtől kaptam egy másikat, az is Favorit, csak az hatsebességes. Amikor rektorhelyettes lettem, az egyetemtől is kaptam egy biciklit a klinikatelepi szaladgálásokhoz. Akkoriban mindenfelé ezzel jártam. A hajdani megyei megvárosi tanács, és az egészségügyi szolgálat összes portásai ismertek, ha megláttak, tudták, ez az a professzor, aki biciklijének helyet kell biztosítani. A legelső biciklim a kedvencem, de a telepen még most is az egyetemet használom.

– Professzor úr image-éhez a pipa is hozzátartozik. Milyen típusú pipákat kedvel, s mekkora a gyűjteménye?

– Ha mindent összeszednék, tehát a legelragottabb szárúakat meg a

csorbákat is, valószínűleg száz körül járhatok. Családon belül, ha jön a névnap, születésnap, vagy a karácsony, már fel se merül a kérdés, mit vegyenek nekem. Hát pipát – ezért gyarapszik folyamatosan a kollekción. Van rézből indiai pipám, cserépipám, makrapipám, tajtékpipám, modern pipám. Az elsőprő többséget a fapipák alkotják. Porcelánpipám nincs. A megátalkodott pipás gyönyörűségét leli a pipa rajzolatában. A gyökér szerkezete meglepő felszíni rajzolatokat tud előhozni. Van egy olyan, ami a páva díszes farktolának mintázatát utánozza. Az értékebb fajtákon a mintázat a tűz lángjához hasonlóan felfelé szaladó vonalából áll. De a fa, illetve a gyökérpipák mindegyike sem egyforma. Faragott pipáim is vannak. Ezeket Szladek mester készítette, aki a KLTE gépkocsivezetője volt. Két gépkocsivezetés között faragott egyet. Aztán a vezetéssel felhagyott, s teljesen áttért a pipafaragásra. Az ő műve az a pipám, ami egy öreg parasztféjet ábrázol, s tőle származik az a pipa is, amelyiken egy kéz tart egy koponyát.

– Professzor úrról sokan tudják, hogy nagyon jól rajzol. Emlékszik-e, mikor születtek az első képei?

– Hát, a nagyon jótól még messze vagyok, de el fogok érkezni – emlékezzen szavamra! Egészen kicsi gyerek voltam, lehettem olyan öt év körüli, amikortól adatok vannak arra vonatkozóan, hogy el tudott foglalni a rajzolgatás. Azóta eltelt 58 év. Az írószerek mindig nagyon vonzottak. Érdekes módon az egyetemi évek alatt bontakozott ki a rajzkészségem istenigazából. A Kérdőjel elődje az Egyetemi Újság volt, aminek szerkesztőbizottsági tagja voltam. A Mosoly rovatban több mint ezer karikatúrám jelent meg.

– *Professzori szobája falán látok egy pasztellképet. Eddig csak fekete-fehér rajzait ismertük. Most készül áttérni színes technikára?*

– Az utóbbi két évben próbálkoztam a színekkel is. Pasztellkrétával, meg akvarellal. De ez egy nehéz ügy. Az én alaptermészetemhez az egyszerű, sima vonal, az egyvonalú tusrajz áll legközelebb. De hát már többen megírták, milyen nagy öröm a színes ceruza, meg a festékes doboz...

– *Néhány évvel ezelőtt kiállításon is bemutatkozott, 50-60 karikatúráját láthattuk a Mini Galériában. Mi indítja arra, hogy elkezdjen rajzolni?*

– A diákság kérte, hogy a karikatúráimból rendezzünk egy kiállítást. Egy-egy gyűlésen azzal szórakoztam, hogy a meghívó margójára kezdtem rajzolgatni – néha talán unalmamban –, s ezeket a rajzokat xeroxszal felnagyítottuk. Több minden inspirál. Például az, ha professzionisták rajzait látom. Vagy a természet, a gyümölcsök, a falevél, a táj látványa. Sokszor kell Budapestre utaznom. Az út egy részét szemlélődéssel töltöm. Nagyon jól ismerem az útvonalat, de a figyelő szem sok új dolgot képes felfedezni. Sose felejttem el, hogyan vonult keresztül a hófehér havon egy őzcsorda valahol Kisújszállás után. Néha nyulat és fácánt is láttam. Tavasszal gyönyörűséges felhőformákat, szép napkeltéket csodáltam.

– *Mesélik, hogy oktatás közben két kezével egyszerre rajzolja fel a két vesét. Két jobb keze van professzor úrnak?*

– Általában szimmetrikus dolgokat rajzolok egyszerre. Bár már fejlődök valamennyire, előfordul, hogy függetleníteni tudom a két

kezemet egymástól. Régi shake-speare-i tétel: A legmagasabb karzatnak is, meg a legelőkölőbb földszintnek is szóljon az előadás. Egy egyetemi előadásnak sok közös vonása van a színházi előadással. Nagyon át kell előtte gondolni, nagyon meg kell rendezni és a forgatókönyv szerint kell zajlania a dolgoknak. Ha elérkezik a pillanat, amikor fel kell rázni a hallgatókat, mindig jól jönnek a kétkézes rajzok. Újabban két kézzel nyomtatott betűkkel írok a táblára, bal kezemmel az elejét, jobbal a közepét, s ballal a folytatást... tetszik az embereknek.

– *Nemcsak a rajzolással, de a kultúra más területeivel is foglalkozott már hallgató korában is, úgy tudom.*

– Igen, mint középiskolás, a kisújszállási református gimnáziumban tanultam, s ott kapcsolódtam be a cserkészmozgalomba. Regőscserkész voltam. A magyar népi kultúra értékeit gyűjtöttük, a népdalok, a néptánc, a faragás egyaránt érdekelt bennünket. A törökszentmiklósi Bercsényi Gimnáziumban a néptánc-csoport tagja voltam. A DOTE-ra kerülve egyből beléptem az egyetemi népi tánc csoportba, hatodévesen én voltam a vezetője, s néhány évig, mint végzett orvos is visszajártam. Egyetemi bálra két ízben is én koreografáltam s tanítottam be a nyitótáncot. Harmadéves medikusként fellépti díjas táncos voltam a Csokonai Színházban. Mint tejbe csöppent légy – úgy éreztem ott magam. Egy hónapos színházi karrieremnek zord atyám vetett véget, nem vette jó néven, hogy tanulmányi eredményemben hanyatlást észlelt.

– *Irodájában nemcsak a művészi rendetlenség, hanem egy-egy szobor is jelzi, hogy vonzódik a művészetekhez. Gondolom, ez a Don Quijote-szobor sem véletlenül került a dohányzóasztalra, s a Zenebohóc az íróasztalra...*

– A Don Quijote-szobor a patológusok küzdelmét ábrázolja a szakma jobbításáért. Mondják, hogy ebben van valami Don Quijote-i... A Zenebohóc meg – látja –, öt-hat hangszeren játszik egyszerre. Ilyen az egyetemi oktató sorsa is: egyszerre kell megfelelnie az oktatás, a kutatás, a gyógyítás követelményeinek...

– *Miért pont a patológia mellett*

kötelezte el magát?

– Tulajdonképpen idegsebész szerettem volna lenni. A patológia a legtöbb klinikumnak, de különösen a sebészeti szakmáknak jó megalapozója. Idekerültem, mint szakkörös. Végzés után azonnal megnősültem. Itt tudtak egy szobát biztosítani, ahol lakhattunk. Ez abban az időben nagy szó volt. Hat évig itt laktunk. Ez azért nagyon szép szakma, mert minden betegségnek megvan a patológiája, minden orvosi szakmának megvan a patológiai vonatkozása. Átfogja, rálátást ad az orvostudomány egészére. Alaktannal foglalkozó tudomány, a mikroszkópos világ gyönyörűsége, változatos. Ezek azok a tényezők, beleértve a véletlent és az élet kényszeres oldalát is, ami miatt patológus lettem és maradtam. 1954 szeptemberében jelentkeztem Endes Pongrác professzornál, mint negyedéves szakkörös. Októberben kaptam a boncterem ajtajánál egy pici szekrényt, hogy oda tegyem be a holmijaimat. A holmi pedig 42 év óta egyre csak szaporodik...

– *Professzor úr nem tesz különbséget rang, vagyoni helyzet alapján az emberek között. Úgy vettem észre, mindenkivel ugyanúgy viselkedik – talán ez is oka népszerűségének, hiszen nem először választották meg az év oktatójának.*

– Mindenkit önmagáért tisztetek. Tudja, első utam minden reggel a boncterembe vezet. Ott minden halott teljesen egyforma. Ugyanúgy, ahogy minden csupasz újszülött is egyforma. Valóban nem szívesen teszek különbséget az emberek között. Bár tudja – teszi hozzá hamiskás mosollyal a professzor –, a pápától, a miniszterelnöktől meg a rektortól én is megilletődök.

Pásztor-Balogh Judit

Hetvenöt éves a Szemklinik

Beszélgetés Bert András professzorral

A debreceni Szemklinik 1921. novemberében, a régi közkórház sebészeti pavilonjában kezdte meg működését. Fotókkal illusztrált, szép kötetet jelentettek meg a 75. évfordulóra. Kortörténet, tudománytörténet, a szemészet, mint szakma története éppúgy jelen van a kötetben, mint a klinika életét meghatározó nagy egyéniségek szellem. Szeretettel íródott ez a könyv, akiknek valaha köztük volt a Szemklinikához, mind benne vannak. A jubileum kapcsán Bert András professzort kérdeztük a Szemklinik múltjáról, jelenéről, jövőbeni törekvéseiről.

-Már 15 éve dolgozott a Szemklinikán, de még nem volt 40 éves, amikor két évvel ezelőtt a klinika igazgatójává kinevezték. Világszerte ismert szemészprofesszorok nyomdokait követve kell irányítani az intézetet. Nem tűnt ez akkoriban ijesztően nagy feladatnak?

-A debreceni Szemklinik vezetői valóban nemzetközi hírv szemészprofesszorok voltak. Az intézetalapító Blaskovics László nevéhez több, mint 150 szemészeti eljárás fűződik. Amerikai szemészeti műtéttani könyvek ma is említik nevét a szemhéjcsüngés ptosis elleni műtét kapcsán. Kettesy Aladár német nyelvű műtéttani könyve 30 éven keresztül hivatalos tankönyvként szolgált Európa több országában. Alberth Béla a szaruhártya-átültetés technikai és immunológiai problémáinak megoldásával vált világhírűvé. Az első és mind-ezidáig egyetlen magyar szemészként kapta meg a Graefe-díjat, 1973-ban. Ilyen elődök után valóban elgondolkodtató feladat volt átvenni a Szemklinik vezetését... A legfontosabb célt az eddigi hagyományok határozzák meg: a jól működő, széles profilú intézmény szemsebészeti jellegét megtartani, a meglévő eredményeket továbbfejleszteni.

Új törekvések a Szemklinikán

-Hogyan törekedett a megfogalmazott feladatok megvalósítására?

-Hamar világossá vált számomra: a mi szakmánkban olyan, hogy szinttartás nincsen. Folyamatos fejlesztés híján az intézet és a szakember is lemarad. Törekvésem kétirányú volt: pénzt szerezni a szükséges fejlesztések finanszírozására és olyan fiatal, tehetséges munkatársakat felvenni, akik szívesen, jól és sokat dolgoznak.

-Megítélése szerint a Szemklinik jelenlegi állapota korszerűség tekintetében megfelel-e a világszínvonalnak?

-Minden fontos műszerrel rendelkezünk. Nincs olyan ága a szemészetnek, amit műszer, vagy megfelelő szakember hiányában ne tudnánk végezni... De elégedettek sose lehetünk, hiszen a technika és a technoló-

gia az orvosi műszerek fejlődése terén olyan ütemű, hogy szinte hétről-hétre újabb és újabb módszerek, műtéti lehetőségek kerülnek napvilágra. Az elmúlt két évben klinikánk jóformán teljes műszerparkját korszerűbbre cseréltük. A második operálómikroszkóp beállításával lehetőségünk nyílt arra, hogy két műtőben párhuzamosan végezhessünk mikrosebészeti beavatkozásokat. Újabb lézerekészülékeket vásároltunk. Ezek már nemcsak az ideghártya-leválásokra, hanem a szem elülső szegmentumának a kezelésére is alkalmasak. Korszerű, számítógép vezérelt látótér vizsgáló berendezést is beszereztünk. Olyan szemfenék-diagnosztikai egységeink vannak, amelyek az ideghártya, főként annak az éleslátásért felelős helyének precíz vizsgálatára alkalmasak. Rövid időn belül megvalósulhat régi tervünk: egy újabb nagy értékű diagnosztikus berendezés a scanninglézer-ophthalmoscop megvásárlása.

Saját konkurenciáját nevelte ki

-A szaruhártya műtétek nagy szakértője, Alberth Béla azt írja: „minden azzal kezdődött, hogy 1949-ben Kettesy professzor megoperálta Molnár Juliskát”, a kis parasztlányt, akinek mindkét corneája el volt szürkülve. A műtét után újra látott. Végeznek-e még most is szaruhártya-beültetést a Szemklinikán?

-Az elmúlt két év adatai alapján örömmel mondhatom, hogy hazánkban a szaruhártya-átültetések 30-40 százaléka - ez évente 130-140 beteget jelent -, ma is a debreceni Szemklinik végzi. Az országban még 14 olyan intézet van, ahol alkalmazták ezt az eljárást. Közös jellemzőjük, hogy az ott dolgozó professzorok, főorvosok a debreceni Szemklinikán tanulták a szaruhártya-átültetést. Úgy is mondhatjuk, hogy a debreceni Szemklinik kitermelte saját konkurenciáját. Műtetre főként a komplikált esetek kerülnek hozzánk. Nem az a célunk, hogy a műtétek számát tovább növeljük. A vezető szerepet azzal kívánjuk megőrizni, hogy új műtéti technikákat, diagnosztikus eljárásokat, az immunszuppresszió új mód-

szerit vezetjük be. De az új információkat nem akarjuk elzárni a más városokban dolgozó kollégák elől, hanem olyan tanfolyamokat szervezünk, ahol ezeket megtanítjuk, elméletben és gyakorlatban egyaránt.

-Eddig is sokféle szembetegség létezett. De egyre többet hallani olyasfélékről, amelyek bizonyos betegségek szövődményeként alakulnak ki. Közéjük tartozik a cukorbetegség például. Vannak-e újabb eredmények ezek kezelésében?

Lézer alkalmazása a szemészetben

-Tizenkét évvel ezelőtt érkezett az első lézerberendezés klinikánkra. Ma már öt különböző célra használt lézerünk van. Ezekkel kezeljük a szemfenéki kórképeket, legnagyobb számban a diabéteszes retinopáthiát, a cukorbetegség szövődményeként kialakuló szemfenéki ideghártya-elválásokat. A glaukóma, zöldhályog lézeres megoldására is lehetőség van. Az elmúlt év eredménye egy endolézer berendezés beszerzése, amelyet az ideghártya-leválás elleni és az üvegtesti műtéteknél használunk. Teljesen új terület a szaruhártya refraktív sebészete, amivel a fénytörési hibákat, elsősorban a rövidlátást, az astigmatizmust, de legújabbban a túllátóságot, a hypermetrópiát is meg tudjuk szüntetni.

-A lézer szemészeti alkalmazása egyik kedvenc területe. A Szemklinik első berendezésével is Ön ismerkedett meg először.

-A lézer megjelenése és alkalmazása új irányzatot jelent nemcsak a szemészetben, hanem a sebészetben is. Óriási eredmény, hogy lerövidül a kezelési idő, kisebb sebéssel vagy sebész nélkül műthető a beteg. A kezelés az ambuláns rendelés keretében történik, így egy óra alatt akár 8-10 műtét is elvégezhető. A betegnek is kisebb megterhelést jelent, hiszen a műtétet követő napon már dolgozhat. Számos előnye van a hagyományos eljárásokkal szemben, de természetesen nem lehet minden beavatkozást lézerrel végezni. Viszont nőtt azoknak a műtéti lehetőségeknek a köre, amik lézerrel elvégezhetők. Klinikánkon ma

már szinte minden szakember elsajátította a lézeres műtéti technikákat, s alkalmazza nap mint nap.

Harmadik fő profil: a daganatos betegségek kezelése

- Vannak-e biztató eredmények a szem daganatos betegségeinek kezelésében?

- Tizenöt évvel ezelőtt ha valakinek a szemében rosszindulatú daganatot fedeztek fel, arra egyetlen megoldás volt a szem eltávolítása. Az utóbbi időben már nagyon ritkán, kivételes esetekben döntünk így. Tíz éve foglalkozom a szemben levő daganatok diagnosztikájával és sugárterápiájával. Az eljárás lényege: a szemre varrt sugárzó izotópot tartalmazó fém kagylószerű eszközzel a daganatot helyben besugározzuk. Ezt az eljárást kontaktbesugárzásnak, vagy brachyterápiának hívják. A daganatot úgy pusztítja el, hogy a szem többi része alig károsodik, azaz megmarad a szem és kedvező esetben a látás is. A daganat elhelyezkedésétől és méretétől függ a látáskárosodás jellege és mértéke. Ha közel esik a látóideghez, az éleslátás helyéhez, akkor nem lehet úgy elpusztítani a daganatot, hogy a látás ne károsodjon. Három éve az országból minden szemdaganatos beteg hozzánk került. A felnőttkorban előforduló festékes daganat, a chorioidea melanoma, a kisgyerekeknél, újszülötteknél előforduló retinoblastoma egyaránt. Eredményeink azonosak az európai és amerikai sugárterápiás központokéval. Szakmai és pénzügyi szempontból nézve világos dolog, hogy a daganatos betegeket határainkon belül kell kezelni. Mégis hozzá kell tennem, hogy ez nagy anyagi terhet jelent a Szemklinikának. A ruténium applikátor felezési ideje egy év. Emiatt kétévénként újabb sorozatot kell vennünk. Egy sorozat ára 7 millió forint. Külön erre a célra sem a Népjóléti Minisztériumtól, sem az OEP-től nem

kapunk támogatást, így saját keretünkben kell kigazdálkodnunk a költségeket...

Tudományos kapcsolatok

- Hazai vonatkozásban vezető szerepe van a debreceni Szemklinikának. Milyenek nemzetközi szakmai kapcsolataik?

- A német kollégákkal több évtizedes a kapcsolatunk. Fejlett ipari országokban a hatvan év felett kialakuló vakság vezető oka a senilis macula degeneráció. A kölni egyetemmel közös kutatási témánk: az időskori ideghártya, sárgafolt elfajulás sugárkezelése. A németek külső besugárzással kezelik, mi pedig a ruténium applikátorral végezzük a besugárzást. A világon elsőként alkalmaztuk ezt a kezelési formát, s ma már több nyugati és amerikai szemklinika döntött úgy, hogy követi példánkat. Két dán egyetemmel vannak közös kutatásaink. Ígéretesen alakul szakmai együttműködésünk több amerikai szemklinikával, Buffalo és Lubbock mellett újabban a Bostoni Harvard Egyetem Szemklinikájával bővült a sor.

- Amerikában 1992-ben angol nyelven jelent meg egy könyve: *Enzymology of the Tears* (A könny enzimológiája). Beszélgetésünk során, ahogyan a klinikával kapcsolatos dolgokat vettük sorra, kiderült, hogy több témával foglalkozik. Nemcsak egy dologban lehet elmélyülni?

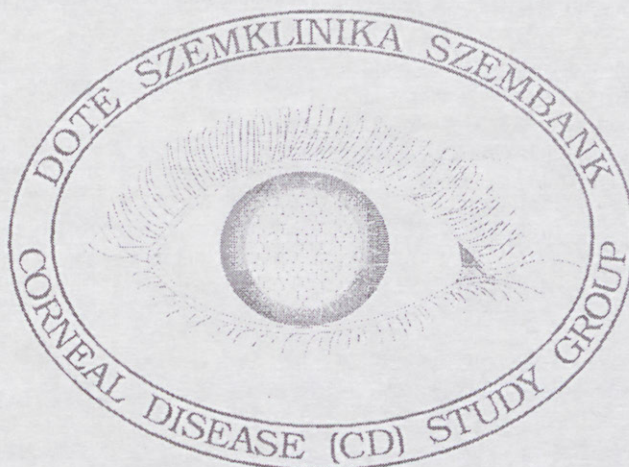
- Mondhatnám úgy, ez is hagyomány a Szemklinikán. A klinika mindenkori vezetése figyelt arra, hogy senki se csak egy területtel foglalkozzon. Amikor idekerültem, a könnyvizsgálatokkal, a szaruhártya átültetés lokális immunológiai reakcióinak vizsgálatával, a száraz szem szindrómájával, könnypótlással, lézersebészettel és szemészeti onkológiával foglalkoztam egyszerre. Első kedvencem a diagnosztikus könnyvizsgálatok kérdése volt. Ebből szereztem mind a két tudományos fokozatomat, és erről írtam az angol nyelvű szakkönyvet.

Kisebb szakmát könnyebb átfogni

- Ahogy befejezte az egyetemet, azonnal a Szemklinikán kezdett el dolgozni. Mikor döntött úgy, hogy a szemészetet választja?

- Mindenképpen műtétes szakmát akartam választani. Nagy érdeklődéssel néztem szét a kis klinikumok között, úgy gondoltam egy kisebb szakmát könnyebb átfogni. Ötöd éves koromban döntöttem el, hogy szemész leszek. Ma is úgy gondolom, a nagyobb szakmák, pl. a belgyógyászat, sebészet, neurológia stb. minden területét nem értheti meg egy ember. Elmélyülni legfeljebb egy-egy szegletében lehet. Belső konfliktust okozhat, ha olyan betegséggel kerül szembe az orvos, aminek irodalmát nem tudja megfelelően követni, diagnosztikai vagy terápiás eljárásait csak részben ismeri. Célszerűbb kisebb szakmát magas szinten, alaposan művelni. Másik szempont: a kis klinikai szakmákban egészséges arányban keveredik a cerebrális és a manuális rész. Nagyon sokat kell olvasni, gondolkodni, és a sebészet egyik legnehezebb ágát művelni. A szemészet kis szakma, de szinte mindennel összefüggésben van. Értetni kell a mikrosebészethez, sugárterápiához, egy kicsit az immunológiához, a haematológiához; a műszerek révén kapcsolatba kerül az ember a biofizikával, a röntgenvizsgálatokkal, CT-vel, MRI-vel... A választásom azon is alapult, melyik az az intézet, ahol a legjobb főnöktől a legtöbbet lehet tanulni. De a Szemklinikán a kollégák között is nagyon jó a kapcsolat. Régi mondás, Kettesy professzortól származik: Az a jól működő klinika, ahol az intézetvezető mindennap tanul valamit fiatal munkatársaitól.

Pásztor-Balogh Judit

Az infektológia szerepe és lehetőségei az orvosképzésben

Az infektológia az orvostudományon belül önálló disciplina, amely az élő kórokozók - vírusok, rickettsiák, baktériumok, protozoonok, gombák, paraziták- által okozott megbetegedésekkel foglalkozik. Önálló tudományágként való elismertségét jelzi, hogy számos nemzetközi tudományos társaság (ISID, ASID, ESPID stb.) számos folyóirat (Infection, Clinical Microbiology and Infectology, American Journal of Pediatric Infectious Diseases stb) foglalkozik vele. Sőt, a gyermek és felnőttkori infekciós betegségek vonatkozásában már további szakosodás is megfigyelhető. Az ezen a területen végzett kutatásokat Nobel-díjjal is jutalmazták 1996-ban Doherty és Zinkernagel infektológiai kutatásaiért részesült a magas tudományos kitüntetésben.

Az infekciós betegségek világszerte a legnagyobb morbiditási betegségsoprotot jelentik. A fejlődő országokban ma is a halálozás első helyen szereplő okozói. A klasszikus fertőző betegségek mellett az újabban feltűnt kórképekkel - AIDS, Ebola, Lassa, Lymeborreliosis, legionellosis - folyamatosan újabb kihívásokra kell felkészülniük a klinikusoknak és kutatóknak.

Az infektológia helyzete hazánkban

Az infektológia hazánkban az utóbbi évtizedekben rohamos változásokon ment keresztül. A klasszikus fertőző betegségek száma - így az ezekből eredő halálozás is jelentősen csökkent. Ugyanakkor tény, hogy közöttük is vannak olyan betegségek (influenza, salmonellois, és egyéb entrális infekciók, varicella stb.) amelyekkel kapcsolatban évente több tízezer megbetegedéssel kell számolni. Ugyanakkor Magyarországon is felbukkantak az újabban felismert kórokozók (HIV, Lyme borreliosis, legionella, hantán vírus, hepatitis vírusok stb.). Rohamosan nő a régebben is ismert kórokozók antibiotikum rezisztenciája is. (pl. S. pneumoniae). Mind nagyobb számban fordulnak elő a csökkent védekező képességű emberek fertőzései és a nosocomiális infekciók. A környező országok kedvezőtlen járványügyi helyzetéből adódóan leküzdöttnek hitt kórképek - diphtheria, typhus- újbóli felbukkanásával is lehet számolni. Igen jelentős a fejlődés a fajlagos megelőzés, a védőoltások területén, viszont a fejlődéstől jelentősen elmarad az orvosok informáltsága.

Az infektológia oktatására szükség van

Az infekciós betegségekkel foglalkozó orvosoknak speciális ismeretekkel kell rendelkezniük: „kórokozókban való gondolkodás”, a betegségek terjedésének és profilaxisának ismerete, széleskörű immunológiai ismeretek (fertőzésekre adott immunválasz, immunhiányos betegek fertőzései.) A fentiekből következik, hogy mind az általános orvosképzésben, mind az orvos továbbképzésben e területen megfelelő gyakorlattal és speciális infektológiai ismeretekkel rendelkező oktatói gárda közreműködésével, jelentőségének megfelelő elméleti és gyakorlati óraszámokban kell biztosítani az infektológia oktatását.

A képzés jelenlegi formái a hazai orvostudományi egyetemeken

Az infektológia oktatása Magyarországon jelenleg különböző módon és színvonalon történik. A graduális képzést biz-

tosító orvosegyetemek közül Pécsen és Debrecenben az infektológia önálló tantárgy, 28 elméleti és ugyanannyi gyakorlati óraszámú (a stúdiumot kötelező kollókvium zárja). Szegeden 14 órában folyik évek óta az infektológiai oktatás Pécsen az egyetemi tanács önálló Infektológiai Tanszék létrehozását határozta el. Egyetemünkön jóváhagyásra vár az infektológiai oktatás tervezete. A koncepció szerint 11 tantermi előadás, 11 szemináriumi óra foglalkozna az infektológiával, az elméleti oktatást 11 óra gyakorlat egészítené ki. A Semmelweis Orvostudományi Egyetemen szervezett infektológiai oktatás nincs. Alkalmanként - a belgyógyászat és gyermekgyógyászat keretében - meghívott előadók tartanak egy - egy előadást, és a gyermekgyógyászat keretében az V. évfolyam egyszer 3 órást, a VI. évfolyam egyszer 5 napos gyakorlaton vesz részt a Szent László Kórházban.

Posztgraduális képzés

Az infektológus szakorvos képzést (fertőző betegségek szakorvosa, illetve trópusi betegségek szakorvosa) a Haynal Imre Egészségtudományi Egyetem Fertőző és Trópusi Betegségek tanszéke szervezi. A törvényi előírás a szakorvosi képesítés megszerzéséhez csak gyakorlati képzést írt elő, elméleti oktatáson való részvétel, a határterületek ismerete (klinikai mikrobiológia, epidemiológia, immunológia) nem követelmény. Belgyógyász illetve gyermekgyógyász szakorvosi képesítéshez csak pár hónapos fertőző (lázos beteg osztályon) gyakorlat szükséges, az elméleti képzés itt sem előírás. Családorvosi képesítés elnyeréséhez nincs szükség infektológiai ismeretekre!

Az infektológia oktatásának perspektívái

Az első és legfontosabb feladata az infektológia egyetemi oktatásának egységesítése. Valamennyi orvostudományi egyetemen az V. évfolyamon - a mikrobiológiai, epidemiológiai és immunológiai elméleti ismeretekre támaszkodva - fél éves infektológiai oktatás bevezetése 28 elméleti és 20 gyakorlati (gyermekgyógyászati és belgyógyászati) órában.

A trópusi betegségek oktatása kötelezően választható speciál kollégiumok keretében képzelhető el.

Feltétlenül szükségesnek látszik önálló infektológiai tanszék létesítése valamennyi orvostudományi egyetemen, infektológiai gyakorlatban jártas oktatói gárdával. A gyakorlati oktatásban a tanszék a területi fertőző osztályokra támaszkodhat.

Az oktatói és tudományos kutatói utánpótlás biztosítása indokolja a Ph. D. képzésben infektológia témák megjelölése.

A posztgraduális képzésben be kellene vezetni a kreditpont rendszert, amely a kötelező gyakorlati idő letöltése mellett infektológiai tárgyú elméleti képzéseken - tanfolyamok, konferenciák - megszerzhető megfelelő számú kredit ponthoz köti az infektológiai, belgyógyászati, gyermekgyógyászati, családorvosi és közegészségügyi, járványügyi szakorvosi vizsgára való jelentkezést.

Dr. Maródi László

Debreceni pénz a pesti munkástanácsoknak

Az 1956-os forradalom napjaiban a teherautók szárai indultak nap mint nap, megrakva élelemmel az ország falvaiból a főváros felé: a magyar vidék így fejezte ki együttérzését a harcoló Budapesttel. Amikor pedig a szovjet hadsereg vérbe fojtotta a magyar szabadságharcot, és a fővárosi munkástanácsok vívták a forradalom utóvédelmeit, akkor őket támogatták élelmiszerekkel, pénzzel azok, akik még bíztak abban, hogy valamit talán meg lehet őrizni a forradalom vívmányaiból.

A Hajdú-bihari Napló 1956. november 28-i számában egyetemi tanárok: dr. Kulin László, dr. Jeney Endre, dr. Krompecher István (DOTE), dr. Barta János, dr. Varga Ottó (KLTE), Téry Árpád színiigazgató, dr. Balogh István, a Déry Múzeum igazgatója, Kiss Tamás és dr. Nagy János középiskolai tanárok felhívással fordultak a megye lakosaihoz, hogy pénzzel és természetbeni adományokkal segítsék a magyar fővárost. Javaslatot tettek a gyűjtést koordináló társadalmi bizottság létrehozására is. A lap arról viszont már nem számolt be, hogyan reagált a megye a felhívásra.

Annyit közel négy évtized múltán sikerült megtudnunk, hogy a Debreceni Orvostudományi Egyetem 165 000 forintot juttatott el 1956 decemberének utolsó napjaiban a Csepeli Munkástanácshoz. Két egyetemi tanár vitte fel az akkori viszonyok között rendkívül nagy összeget Csepelre. Közülük az egyik dr. Varga Emil orvosprofesszor volt.

Kulin László professzor, aki akkor az egyetemünk dékánja volt, egy körlevelet adott ki, amelyeket a tanszékvezetőkhez küldött el, és javasolta egy pénzgyűjtő akció megindítását a fővárosi munkások támogatására. Az Élettani Intézet orvosai és kutatói elhatározták, hogy vállalják a szervezőmunkát. Az intézet tagjai beosztották maguk között, ki melyik tanszék, intézetet keresi fel. Én a professzorokkal, illetve a tanszékvezetőkkel vettem fel a kapcsolatot. Egyetlen kivételtől eltekintve – ez a Fül-Orr-Gége Klinika volt, amelynek professzora megtiltotta a gyűjtést – kedvező fogadtatásra találtunk. A gyűjtés céljával, szellemével messzemenően egyetértettek az orvosok, ápolók és más klinikai alkalmazottak. A jelszó az volt: lehetőség szerint mindenki olyan összeget adjon, amit már megérez. Tehát akinek magasabb volt a fizetése, az többet

ajánljon fel. Ennek aztán az lett az eredménye, hogy karácsonyra 165 000 forint gyűlt össze. (Ennek az összegnek ma kb. négymillió forint felelne meg.) Végül az az egy klinika, amelynek a vezetője opponálta a gyűlést, sem maradt ki, mert az orvosok, ápolók átmentek más intézetekhez, és ott adakoztak, természetesen a professzor kivételével.

– Mi lett a sorsa az összegyűlt pénznek?

– 1956. december végén nem kis problémát jelentett a 165 000 forint eljuttatása azokhoz, akiknek segíteni akartunk. Az országotakon sem volt biztonságos a közlekedés, ilyen nagy összeggel autózni Pesten nem volt kockázatmentes.

– Nem beszélve arról, hogy az akciót Kádár helyi hívei a hatalommal való szembenállásnak is tekinthették...

– Igen. Végül Kulin professzor Simon Miklós docent és engem bízott meg a pénz átadásával. Abban állapodtunk meg, hogy megtévesztésül egy későbbi terminust szivárogtatunk ki az utazásunk időpontjáról, nevezetesen, hogy január elején megyünk fel Pestre. Kulin László az indulás napján kora reggel riasztotta a gépkocsivezetőt, és egy decemberi hajnalon, karácsony és újév között autóval vágtunk neki az útnak. Titokban a Csepeli Munkástanácsot értesítettük, mert az a döntés született, hogy a csepelieknek adjuk át a pénzt. Amikor megérkeztünk Csepelre, a munkástanács vezetői Kádár Jánossal tárgyaltak. Miután Kádár távozott, emlékezetem szerint egy Szeniczéi nevű férfit, aki azt hiszem, a csepeli munkástanács titkára volt, azzal fogadtott, hogy nem csak a 165 000 forintnak örülnek, hanem annak is, hogy pont most érkezünk. Ugyanis Kádár János azzal érvelt a velük folytatott vitában, hogy a munkástanács tagjai el vannak szakadva a néptől, fogalmuk sincs arról, hogy mi van az országban. Ez ő, Kádár János sokkal jobban meg tudja ítélni, mint a csepeli munkások, ezért rá hallgassanak. Ők viszont tudván, hogy már megérkeztünk, azzal vágtak vissza, hogy itt van éppen a Debreceni Orvostudományi Egyetem két tanára, akik az egyetemen november végén és december első felében történt gyűjtés eredményeként 165 000 forintot hoztak a munkástanácsnak, így támogatva a csepeli munkások harcát. Nekik korábban semmi kapcsolatuk a Debreceni Orvostudományi Egyetemmel nem volt, s hogy most

mégis ilyen jelentős támogatást kaptak, ez is bizonyítéka annak, hogy Kádár ítéli meg rosszul a helyzetet.

(A történeti hűség kedvéért jegyezzük meg, Kádár ekkor még leült tárgyalni a munkásokkal, de január elején Csepelen már lövöttek rájuk...)

– Hol zajlott le ez a találkozó és a beszélgetés?

– Bent a nagy gyár területén, de hogy hol, azt pontosan nem tudnám megmondani. Arra emlékszem, hogy ott éjszakáztunk, a munkástanács gondoskodott szállásról a csepeli gyár szállodájában.

– Később nem lett-e az akció miatt kellemetlenségük? Hiszen az adományozók sajátkezőleg iratkoztak fel a gyűjtőre, s az sem maradt titokban, hogy kik vitték fel Pestre a pénzt, és kik voltak a támogatók.

– Megmondom őszintén, januárban nagyon féltünk. Ez egy olyan gesztus volt, ami egyértelművé tette a mi állásfoglalásunkat. Viszont az is biztos, hogy az ismert emberek mellett az akcióban a Klinika dolgozói tömegesen vettek részt. Persze a szervezőket elő lehetett volna venni. De jól emlékszem Papp Jenő, a rektori hivatal akkori titkárának válaszára is: mikor megkérdeztem, hogy a gyűjtés dokumentációja nem kerül-e avatatlan kezekbe, azzal nyugtatott meg, légy nyugodt, úgy éltettem, hogy azt a büdös életben soha senki meg nem találja...

Ez az ügy sohasem kapott nyilvánosságot. A Debreceni Orvostudományi Egyetem tanácsa 1957. január 7-én ülést tartott, a jegyzőkönyvben „Egyebek” címszó alatt a következő szöveg olvasható: „Dékán jelenti, hogy az egyetemen a csepeli dolgozók részére indított gyűjtési akció befejeződött. A begyűlt 165 000 forintot dr. Varga Emil és dr. Simon Miklós docens a Csepeli Központi Munkástanács elnökeinek és a gyáregységben működő 19 munkástanács küldötteinek jelenlétében személyesen adták át a rászorult dolgozóknak.

Köszönetet mond dr. Went István, dr. Jeney Endre, dr. Krompecher István egyetemi tanároknak, dr. Simon Miklós és dr. Varga Emil docenseknek, Szomolányi Béla főkönyvelőnek, Balla László főmunkácsnak és az Élettani Intézet orvosainak, akik fáradságot nem kímélve közreműködtek a gyűjtés megszervezésében és lebonyolításában.”

Filep Tibor

Új létesítményekkel gazdagodott egyetemünk

December 11-én három jelentős beruházás végeredményeként adták át a kivitelezők az I. sz. Belyógyászati Klinika új épületszárnyát, a Gyermekklinika koraszülött intenzív részlegét, és a III. számú kollégiumban kialakított egyetemi konyhát és éttermet.

Új részleggel bővült tehát a Gyermekklinika, amely kizárólag a Szülészeti Klinikán született nagyon alacsony súlyú újszülöttek ellátását szolgálja, és a legkorszerűbb eszközökkel van felszerelve. A DOTE, a Szülészeti - Gyermekklinika összefogása eredményezte az új osztály megszületését, de társadalom is segített. A kivitelezők egy része szinte féláron végezte el a munkát, a Népjóléti Minisztériumból is sikerült műszereket olcsóbban kapni.

Az I. sz. Belyógyászati Klinika új szárnyal gazdagodott. Az épületszárny a belépített eszközökkel, felszerelésekkel túlzás nélkül mondhatjuk, megfelel a XXI. század követelményeinek is! Három részből áll az új egység. A földszinten a röntgen laboratórium, amely egy időben háromféle szolgáltatást tud nyújtani. Ultrahangvizsgálatokat, röntgenfelvételeket, átvilágításokat végezhetnek az orvosok. Az első emeleten kapott helyet a nekrológiai fekvő osztály. Itt négy háromágyas és két egyágyas kórterem van. A nekrológiai vizsgálat mellett található egy külön szívultrahang laboratórium. A tetőterben alakították ki egy 84 négyzetméteres oktatótermet, amely alkalmas a hagyományos oktatásra, ezenkívül, hogy bármelyik kórteremből közvetlenül lehet bemutatni betegeket,

olyanokat akik betegségük súlyossága miatt nem szállíthatók. A tíz számítógépes kutatóhely, lehetőséget nyújt az orvosok és a hallgatók számára az irodalom tanulmányozására, továbbképzésre. A 45 millió forint értékű a beruházás kivitelezésére a tenderkiírás után hatan pályáztak, egy hajdúböszörményi szövetkezet nyert és kapta meg a megbízást. A berendezéseket is számítva 57 millióba került az új épületszárny.

A jövőben a II. sz. Belyógyászati klinikán javulni fognak a munka feltételei. A klinikának nagy a betegforgalma, amely évről évre nő. A bentfekvő betegek száma 6100 volt 1996-ban, 45000 ápolási nappal lehet számolni. Az évi betegforgalom a szakrendeléseken 62.000 volt.

A III. számú kollégiumban önkiszolgáló étterem kezdte meg működését. Így épült annakidején a kollégium, hogy az egyetemi hallgatók étkezését biztosítsa. Mára mivel kiépült a II. számú klinikatelep, annyira kellett a hely, hogy a klinikákon belül a volt ebédlőt meg kellett szüntetni. Ezért a hallgatók mellett a II. klinikatelep dolgozóinak ebéltetését is az új étterem és konyhai részleg látja el. Egy miskolci cég üzemelteti az éttermet, a legkedvezőbb ajánlatot a miskolciak kínálták. Azzal a feltétellel kapták meg, hogy meg kell oldaniuk a dolgozói étkeztetés beindítását, másrészt egy éven belül az úgynevezett higiénitálcás étkeztetést is a betegellátás területén.

Andalúzia

– ahogyan egy orvostanhallgató látta

Adorján Márk hatodéves orvostanhallgató a DOTE-n. Köztársasági ösztöndíjas – ez évben már harmadjára. Szívsebész szeretne lenni, tudományos diákköri munkáját is e témában végzi. Egy hónapos spanyolországi tanulmányútját a Cordobai Szívsebészeten töltötte, a világhírű Manuel Concha Ruiz professzor intézetében.

Vészhelyzet – élőben

– Éppen egy műtőnél asszisztáltam – kezdte beszámolóját Márk –, mikor szólt az egyik spanyol orvos: velük mehetek! Csapódtak az ajtók, gurultak a műszerek. Feladatát tudva mindenki igyekezett. Komplet sebészeti blokkot vittünk magunkkal. Irány Malaga! Általában repülőgéppel mennek az adott kórházba, de azon a napon a légköri viszonyok miatt két dzsippel robogtunk az autópályán. Az egyikben tüdőspecialista a tüdőért, a másikban szívspecialista a szívért. Normál műtét keretében kivették a 18 éves halálos motorbalesetet szenvedett fiú testéből az átültethető szerveket, s azonnal indultunk vissza Cordobába. Addigra előkészítették szívátültetésre azt a szintén 18 éves fiatalembert, aki fejlődési rendellenesség miatt várt a transzplantációra. A cordobai intézet speciális szívtranszplantációs központ. Nagy rutinnal végzik a műtéteket. Egy szívátültetés sikeressége persze később dől el. A beteg immunrendszerét le kell gyengíteni a kilökődés veszélye miatt. A gyógyszerbeállítás után – szerencsés esetben – élheti mindennapi életét. Az ezen az éjszakán műtött fiatalembert hazautazásom előtt láttam, három héttel a műtét után állapota a körülményekhez képest kielégítő volt.

Márk számára hatalmas élmény a szívsebészet. Ez a sebészet csúcsa, így mondja. Ember és gép tökéletes összhangját megteremtve kell dolgozni. Egy ilyen műtőnél fel kell függeszteni a vér alvadását, le kell hűteni a testet, le kell állítani a szív-működést, légzést...

Andalúzia szépségei

Mikor a kórház falain kívül látotokról faggatom, gondolkodóba esik,

mit is meséljen el, hiszen annyifelé járt...

Több videokazetta, fényképfelvétel illusztrálja az elmondottakat. Nem ő volt az egyedüli külföldi orvostanhallgató a cordobai kórházban. Három új barátja a bécsi, a varsói és a berlini egyetemről érkezett. Velük fedezte fel Andalúzia szépségeit.

– Dél-Spanyolországot mélyen katolikus vallású emberek lakják. Ez azért érdekes, mert ez a rész, Andalúzia volt legtovább a mórok fennhatósága alatt. Nyomait építészeti emlékek őrzik: az arabok majdnem minden városban mecsetet állítottak. A spanyolok, miután visszafoglalták a területet, keresztény templomaikat a mecset köré építették. Például Cordobában megvan az ép mecset, s ebbe mintegy beleépítettek egy katolikus templomot.

A legcsodálatosabb látnivaló Granadában az Alhambra, a Vörös Vár erődtípmény. Katonai főhadiszállás, közigazgatási központ és királyi székhely volt. A muzulmánok a mennyországot akarták megteremteni a Földön az Alhambrában. A muzulmán díszítőművészet legnagyobb európai remekét hozták létre. A mohamedán vallásban nem jellemző az állatábrázolás. Ez a hely ilyen szempontból is kivételes: nyolc márványoroszlán tartja az Oroszlános Udvar közepén álló kutat. Természeti látványosság szempontjából Gibraltár volt a legemlékezetesebb. Az Afrikából betörő mór hódítók vezetőjéről elnevezett szikláról egyszerre lehet látni Afrikát, Európát és a Földközi-tenger bejáratát. Ami a világon egyedülálló: a repülőtéren leszállópályán út vezet keresztül, azon lehet bemenni a zsúfolt városba. Európában egyedül itt élnek szabadon a majmok. Híriükhöz méltóan szemte-lenek. Videofelvétel is őrzi, hogyan

próbálta egy majom elorozni frissen vásárolt baseball sapkáját.

Megismerni a világot

Spanyolországban Márk tapasztalatai szerint nem könnyű angolul szót érteni. Amikor Barcelonában afelől érdeklődött, hogyan kell telefonon Cordobát hívni, nagy nehezen talált egy fiatal nőt, aki kérdéseire ékes angolsággal válaszolt, megadva az országon belül érvényes hívószámokat. A debreceni fiatalember öt perc múlva nem akart hinni a fülének: a telefonkészülékhez lépő segítőkész hölgy magyar nyelven szólt a kagylóba... Így azt már anyanyelvén tudta meg, hogy a leányzó szintén hazánk fia, pardon lánya, aki nővérként dolgozik egy magyarországi kórházban. S mivel keresetéből nehezen él meg, Spanyolországban nyaranként táncosnőnek csap fel.

– A világot úgy ismerhetjük meg, ha utazunk. Nemcsak új információk birtokosai lehetünk, de önmagunkat is segít felfedezni, hogyan vagyunk képesek megállni a helyünket egy idegen világban – véli Márk, aki élete legnagyobb és leghosszabb útjára készül a szigorlóévet követően: a Zalaegerszegi Kórház új Szívsebészeti Osztályára várják kol-légának.

Jó utat, Márk!

Pásztor-Balogh Judit

Utak, hidak kívül és belül

Kalandozás Stadler Zoltán világában

Az alkotás az a munka, amiben az ember egyre jobban kifejezi és felismeri saját magát. Út önmagamhoz, de egyben híd önmagam és mások között. Ha elmondok, megfogalmazok, megformálok valamit, attól egyre inkább tudatában leszek önmagamnak, s felismerem, ki is vagyok – kérésemre e néhány mondatban foglalta össze művészi hitvallását Stadler Zoltán szobrászművész.

Gondolatok a festészetről és grafikáról a modern képzőművészet és a freudizmus fényében címmel nyílt meg Stadler Zoltán kiállítása októberben a Mini Galériában. Már a cím is kihívó, elgondolkodtató... igazi szellemi kalandot sejtet. Aki látta a kiállítást, s megismerhette a művészt, elvárásaiban nem csalatkozhatott. Nem könnyű oldódást, felszínes szépelgést nyújt az ő világa. Inkább elmélyülést, odafigyelést. Egyénisége s művészi megnyilvánulása sokoldalú: verseket ír, fest, rajzol, szobrokat formáz.

– Még írni, számolni sem tudtam, de már ecset volt a kezemben – idézi fel gyermekkorát Stadler Zoltán. – Tizenhat éves koromban születtem az első szobrok. Agyagból formáztam, bronzba öntöttem egynéhány osztálytársam portréját. Az emberi arc titkai izgattak. Nagyon kifejező a szem, a száj, a mosoly, a tekintet. Egy Rembrandt önarcképet domborművön mintáztam meg. Alberto Giacometti – akinek képein furcsa kis pálcikalábú, megnyújtott figurák lépdelnek kietlen tereken –, arcvonásai megragadtak, plakettbe véstem. A versírást is középiskolás koromban kezdtem, s most jött elő újra. Valami most megint véget ért vagy elkezdődött...

A Képzőművészeti Főiskola szobrász szakán szerzett diplomát, s azóta tanított rajzot iskolásoknak, porcelángyárban formakészítőként szobrokat mintázott, de szívéhez legközelebb a színházi díszletek tervezése állt, amit több budapesti színháznál gyakorolhatott.

A kiállításon meglepetésként voltak szobrai. Az Archaikus idő című kompozíció leginkább egy inka oszlopra emlékeztetett:

– Ezzel a terrakotta színű, agyagból kézzel gyúrt szoborral az ősi kultúrákat szándékoztam visszaidézni. Az őskorban, az ősi társadalmakban ilyen egyszerű, kezdetleges dolgokat csináltak, amelyekben a tűz, a föld, az őselemek egyszerre vannak jelen.

A gipszből készült kalapos női fej szokatlan készsége az égboltot varázsolja a figura köré. Az agyag, a gipsz mellett ólom- és faszobrokból is láthattunk néhányat. A lecsupaszított, leegyszerűsített faszobraival – Madrá, Nyeles szobor – a modern szobrászat atyja, Brancusi előtt tisztelget Stadler Zoltán.

A kiállítóterem falain tematikus tagolásban látható festmények sem csupán egyfajta stílust tükröztek. A mandala eredetileg a hindu és buddhista vallásos művészetekben a világegyetem, illetve a hit aspektusainak kör alakú jelképes ábrázolását jelenti. Stadler Zoltán mandalaképei egyensúlyt keresőek, belső lelki igényét, a testi-szellemi

szinten teljességre törekvést fejezik ki. A Nap–Hold, a végtelen időspirál, a sötétség–világosság – egységet teremtő kettőssége fő motívumai. Elvont tájképei nem igazi tájképek, inkább hangulatot, érzelmi állapotot ábrázolnak. A szellemileg megélt tájak ellentéteket – várfok–kisfalu, mélység–magasság – oldanak, az átjárás lehetőségét biztosítva, amit a két táj közötti kis csónak szimbolizál.

A New York című kép felhőkarcolóinak furcsa délibábja kettőszet egy fekete napot. Mintha minden toronyház a levegőben lógna...

– A karaván a délibáb felé halad – gondolkodott hangosan a művész. – Sokszor a látszat felé halad az ember, mint a sivatagi karaván a képzelte és soha el nem ért oázis felé. Valójában Amerika követése számunkra nem délibáb? Valóban az USA a legfejlettebb, leggazdagabb szuperhatalom a világon, de nekünk saját utunkon kellene járnunk, nem másokét szajkózva...

„Csak ami nincs, annak van bokra” – idézi József Attila sorait a furcsa hármasságot megteremtteni igyekvő festmény. Gyerekrajz is lehetne a Repülők című képe, melynek irodalmi ihletője a 22-es csapdája volt. A katonai gépek felszállnak időről időre – a képen a helyzet kaotikus voltát feloldja egyfajta játékoság, hamis megnyugvást adva: hiszen ezek csak csillárra függesztett játékreplők lehetnek...

Álmodtam egy világot magamnak – éneklé az Edda Művek, s álmodta tovább a zenét Stadler Zoltán, mai valóságunkat vetve a vászonra. A nagyvárosi ember elveszettnek, magányosnak érzi magát a betonrengetegben. A magas falak, kapuk előtt álló kisember alakja mégsem az elveszettség érzetét erősíti, nem az ebből való menekülésre ösztönöz. Az ablakok furcsa sakk-tábla rajzolata, a mögöttük égő lámpák családi együttléteket sugalló képze, a függőleges elrendezésű kompozíció tetején az angyal harsonájával, a kisember előtt megjelenő fényoszlop, fényút éppúgy, mint a csónak a szellemi tájképen, az útkeresésre sarkall.

Kép a képben. Érdekesen komponált A nő mint olyan című festmény. Kis kép a nagy képben, mikrokozmosz a makrokozmoszban. Mindent fel lehet nagyítani, többféle dimenzióban lehet ábrázolni. Itt a nőalak látható a kép „valós” terében, s a mögötte lévő tükörben. Minden leegyszerűsíthető, itt a lényeg a mozdulat, ami az eredetinek a fordítottjaként jelenik meg a tükörben.

– Az ember valami maradandó, komplex érzetet akar a lehető legegyszerűbben, minden fölösleges vonástól mentes formában kifejezni, létrehozni. Ez is egyfajta anatómia, de ez már a tudatnak, a léleknek az anatómiája, s nem a kívülről látható test anatómiája. Eleinte érdeklik a művészt, hogyan futnak az izmok, hogyan épül fel a csontozat... Női aktot lehet fényképszerűen festeni, de fotókkal tele vannak a magazinok, bármelyik lapból kivágható. Hát akkor minek bibelődjek vele? Én egy lélektani anatómiát jelenítek meg egy külsődleges formában, s ez adott esetben a női test... Ezért festettem ilyen elnagyoltan,

hányaveti módon, durván a női alakokat. Rossz giccses is lehet festeni egy heverőn fekvő nőről, ami az érzékszervnek lehet egy rózsaszínnek tűnő dolog, de az ilyen cukorral bevont képek gondolattalanok. Többet kell sejtetni, működjön a belső kép, amely fokozottabban szubjektív, mint az ember szeme. Nem csak a látvány határozza meg a képet, hanem a mögötte lévő szubjektív világ is... – s a

beszélgetésből világossá vált számomra, mi köze van ennek a kiállításnak Freudhoz, a pszichoanalízishez, és a képzőművészetek modernségéhez. Stadler Zoltán nemcsak műveit mutatta meg. Bemutatkozott.

Pásztor-Balogh Judit

A felhők helyett a derűt festi

Uzonyi Ferenc festőművész kiállítását a DOTE: Elméleti Galériában láthattuk. A 33 éves fiatal-ember eredeti szakmáját tekintve agrármérnök.

- Működött az Agráregyetemen egy képzőművészeti stúdió, a Csontváry-Kör. Hallottam, hogy ott olajjal festenek. Kíváncsi voltam, milyen az az olajfestés; mitől ragyog annyira...-emlékszik vissza az első próbálkozásokra a művész. Kapcsa Jánost, Rácz Imrét és Bodó Károlyt tekinti mestereinek. Az első kiállításra a beadott tíz képéből tízet kizsúriztek. De nem ez volt az első csalódás. Serdülőkorában dachból nem festett. Egy általános iskolai tanára egy képét látva olyasmivel vádolta, ami hosszú időre kedvét szegte. Néha plakátokat készített. Katonaság alatt kipróbálta a bűvészkedést, a csodát kereste, de csak csalást, illúziót talált benne.

Kiállított festményei derűt sugároznak. Látványhű tájképek, városképek, virágcsendéletek. Ez igen, ezt szívesen kiakasztanám a lakásomban - az efféle képekre szokták mondani az emberek.

Uzonyi Ferenc számára az alkotás önfeledt pillanataiban megszűnik a külvilág. Magnetofonról verseket hallgat, kezét belső világa izgatja. Olyankor nem a technikai megoldá-

sok foglalkoztatják, egyfolytában álmodik.

- Csodálatos pirosak! - kiáltott fel egy hallgató az Erdő dala című festmény előtt. Mikor ezt elmesélem a művésznek, kiderül, a kép tavaly ősszel született, s nála a színek évszakhoz kötöttek. Máskor nem is tudta volna kikeverni ezt a gyönyörű vöröset, mely öt-hat szín keveréke.

Tokajban megpillantott egy göcsörtös fát, amire a fények játéka emberi arcokat varázsol. Festményben ez lett a Nagyapa fája. Valahol Hajdúböszörményben áll még az a fa, amivel kapcsolatosak a művész asszociációi. Nagyapa már nincs, házát rég lebontották, a kert is oda, de az a bizonyos diófa talán még él... az emlékezetben legbiztosabban.

Elidőzünk a Gyermekkor lepkéje című kép előtt. Az idős nőalak gyermekien csodálkozó tekintetében szomorúság bújkál. Nem könnyű az idő múlását elfogadni. De ha olyan rövid is az élet, mint egy lepke szárnyalás, a gyermeket megőrizve szép lehet!

Több képén visszatérnek a napraforgók. A berekböszörményi alkotótáborban látott hatalmas napraforgótábla ragyogásában a virágok hatalmas tányérjai mintha emberfejek lettek volna. Egyik vidám, másik szomorú.

- Ha egész nap napraforgót festek,

este, ha lehunyom a szemeimet, csodás, különös virágokat látok. A művészet lényege: álmainkat formába önteni - vallja.

Nem mindig voltak ilyen derűsek Uzonyi Ferenc képei. Négy évvel ezelőtt az Elan Galériában rendezett kiállítását kudarcként könyveli el. Akkor még felhő-festő voltam - idézi. Egy bérház hatodik emeletén lakott, s az ablakból kitekintve magányos felhőkre látott. Magányos emberek, magányos szigetek ismétlődtek a képeken. Egy sikeres költözéssel túllépett a magányon, s a hegyek mögött megtalálta a fényt... Azóta a derű festője.

- A világban sokkal több szép dolog van, mint amivel az újságok vannak tele, vagy amiket a rádió és a tévé ismételi óránként. Káprázatos például, ahogyan átvilágítja a virágszirmokat a nap fénye. Nem lehet leírni, de még lefesteni sem! Valami hasonlót próbálok visszaadni a fény-árnyék játékában, hiszen csak akkor fénylik valami, ha mellette árnyék is van. A művészet feladata, hogy az emberekkel megszerettesse az életet, megmutatva, mi a szép-így fogalmazza művészi hitvallását Uzonyi Ferenc, aki hazánkban eddig mintegy harminc kiállításon mutatkozott be, de képeit Hamburg, Karls Ruhe és Langenbach galériáiban is láthatták már.

pbj

Kérdőjel A Debreceni Orvostudományi Egyetem lapja.

Felelős kiadó: dr. Muszbek László rektor.

Felelős szerkesztő: Filep Tibor

Szerkesztőség: a diákönkormányzat irodájában **Telefon:** 411-600/5220.

Telefon/fax: 415-753. (4012 Debrecen, Nagyerdei krt. 98., II-es kollégium, földszint)

Tördelés-tipográfia: Magulya László (Oktatásfejlesztési Központ).

Nyomják: a DOTE házi nyomdájában.

Terjeszti: a szolgáltatási osztály és a diákönkormányzat.